

DÅBENS GAVE OG OPGAVE

BARNEDÅB OG KOMODOVARANER

Bogen her er først og fremmest skrevet til forældre, som netop har fået deres barn døbt, men alle andre er også velkomne til at læse med. Ikke mindst faddere og gudforældre.

For nylig læste jeg på et skilt i Randers Regnskov, at komodovaranens unger flygter op i et træ, så snart de er udklækket, for ikke at blive ædt af deres egen mor. Sikke en modsætning til en menneskebaby, som først kan bevæge sig omkring efter cirka et halvt år og har brug for utroligt meget hjælp fra kærlige og omsorgsfulde forældre i de første mange år af sit liv. Jeg tror virkelig, at vi ved at begynde med at lade vores børn døbe giver dem den allerbedste hjælp med videre, som vi overhovedet kan give. Men barnet har brug for sine forældre på en helt anden måde, end vi kender det fra komodovaranen og dyreriget, også meget mere end nogle gode ord ved døbefonten tilsat tre håndfulde vand i håret.

Dåben er Guds gode og gratis gave, som tilbydes ethvert menneske. Der er ikke noget, vi kan eller skal gøre for at fortjene dåben. Det er også derfor, at vi døber helt små børn, som jo vitterlig ikke kan meget andet end at spise, sove og skrig. Særligt er dåben af små børn begrundet i Markusevangeliet kapitel 10, hvor Jesus siger:

Lad de små børn komme til mig, det må I ikke hindre dem i, for Guds rige er deres. Sandelig siger jeg jer: Den, der ikke modtager Guds rige ligesom et lille barn, kommer slet ikke ind i det.

Samtidig med at det er vigtigt at understrege, at vi ikke hverken kan eller skal gøre noget for at fortjene dåben, nøjagtig ligesom et lille barn ikke skal gøre sig fortjent til forældrenes kærlighed, så er pointen med dåben, at den skal betyde noget afgørende for os resten af vores liv. Og det kommer ikke bare af sig selv. Man kan også sige, at dåben er en *gave* til den, der bliver døbt, men den er også en *opgave* til den, som lader sit barn døbe. Heraf bogens titel.

Jeg håber, bogen kan give inspiration til, at I forældre gør kristendommen til en levende del af jeres families liv. Det er min egen erfaring som småbørnsmor til børn på henholdsvis 2, 6 og 8 år, at det ikke er særligt let. Derfor vil jeg efter hvert kapitel i bogen vil jeg give nogle konkrete råd til, hvordan man i børnehøjde kan gøre kristendommen til en del af dagligdagen. Den travle læser kan eventuelt begynde med at orientere sig på side 23.

ÅNDELIG JUNKFOOD OG KØKKENSKÆNDERIER

Mange af os småbørnsforældre går voldsomt meget op i, hvad vi giver de små at spise. Jeg kan stadig huske, hvordan jeg skældte min svigerfar ud, da han ville give vores førstefødte slik og sodavand, da hun var knap to år gammel.

Men vi bør gå mindst lige så meget op i, hvad vores børn hører og ser, som hvad vi lader dem putte i munden. Når jeg hævder sådan, hænger det sammen med, hvad kristendommen siger, et menneske er – nemlig et helt særligt væsen, skabt i Guds billede. Et helt særligt væsen, som ikke kun lever af mad og drikke, men i mindst lige så høj grad har brug for åndelig føde.

Ikke blot går vi meget op i, hvad vi giver børnene at spise, men det er også vigtigt for mange af os, at vi ikke blander os for meget i deres åndelige føde. Det er vigtigt for os at behandle børnene som *frie væsener*. Den allerførste artikel i menneskerettighedserklæringen handler om, at alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder. Frie. Det må betyde, at enhver skal have lov til at afgøre for sig selv, hvad han eller hun vil. Børnene skal have lov til at danne sig deres egen mening og "blive sig selv". Og måske er den holdning også en del af grunden til, at vi ser et styrtdyk i antallet af børn, som bliver døbt. Det forekommer at være en slags "demokratisk" opdragelsesprincip, men jeg er bange for, at vi narrer både børnene og os selv, for vi vælger hele tiden alt muligt for vores børn, som kommer til at præge dem resten af deres liv. Vi præger deres personlighed gennem os selv hvert eneste øjeblik, vi tilbringer sammen med dem. Når de om tyve år står i et skænderi om opvasken i køkkenet med deres kæreste, er det i høj grad det, vi gør lige nu og her, som kan have betydning for skænderiets udfald. Men hvordan lærer vi børnene, hvad det vil sige at elske sin næste, eller om hvad tilgivelse egentlig er? Hvordan giver vi dem

noget at støtte sig til, hvis konflikten om tyve år i køkkenet udarter sig, og de pludselig står forladt og alene tilbage, og vi måske ikke længere selv er i live til at trøste dem?

Ikke så få gange har jeg træt og småstresset plantet mine børn foran den magiske og tryllebindende skærm uden rigtigt at vide, hvad der foregik, før end de pludselig sagde de særeste ting eller havde mareridt. Jeg har tit fodret dem med åndelig junkfood, og mit yngste barn kan allerede som toårig sige ordene "Netflix" og "Disney Plus". Det er temmelig sikkert ikke der, de finder gode løsningsmodeller til deres videre liv. Denne bog er mit forsigtige forsøg på at pege os voksne i en anden retning, som jeg tror vil klæde børnene bedre på til fremtidens køkkenskænderier og besværligheder i det hele taget; et åndeligt alternativ til alt det kommercielle og letfordøjelige, som ellers fylder en del i vores kultur.

FORÆLDREROLLER BAG GAMLE KAMPESTEN

Mange i min generation er i tvivl om, hvordan vi tilbyder et åndeligt alternativ. Jeg kan huske, da vi skulle hjem fra Rigshospitalet med vores første datter. Igen og igen dukkede en tanke op om, at det alligevel var utroligt, at staten bare sådan lod os tage hende med hjem. Tænk, at jeg overvejede, at det kunne være rimeligt at tage et barn fra dets mor og far! Men det er ikke (kun) mig, som er tosset. Jeg kender flere nybagte forældre, som har tænkt det samme. Vi har

vænnet os til, at staten har magt over alt i vores liv. Sundhedsplejersker og læger fortæller om bekymrede og usikre forældre.

Min generation består af de mest veluddannede forældre nogensinde. Vi gør os store overvejelser om, hvordan vi nu griber "forældrerollen" an. Men her viser et problem sig. Ordet afslører alt: "Forældrerollen". En mor eller en far spiller ikke bare en "rolle".

Jeg tror, en forankring i kristendommen og traditionen kan hjælpe os til at stå mindre vaklende og mere naturligt i forældreskabet. Frem for alt er Bibelen gennemsyret af en tro på, at vores børns liv – såvel som vores eget – i bund og grund ikke står og falder med os, men med Gud, som i dåben lover os, at han vil være med os igennem det hele.

Vi behøver ikke bære det hele selv og opfinde den dybe tallerken. Vi kan søge hjælp i Bibelens fortællinger og desuden trøste os ved tanken om, at generationer før os har været igennem de samme besværligheder – og de mange generationer skal vi endelig tage ved lære af. I den gamle kirke fra 1100-tallet, hvor jeg er præst, bliver det helt konkret. Når vi bærer børnene op ad bakken mod kirken, går vi som det nyeste led i en kæde af tusindvis af forældre, som er gået foran os; som har siddet bag de nøjagtigt samme kampesten med et hjerte, der bankede på præcis samme måde.

DU ER MED I BIBELENS HISTORIE

Forfatteren Jakob Knudsen fortæller en af mine yndlingsfortællinger om det med at være en del af en lang kæde. Fortællingen gengiver i al sin kompakt-hed den oplevelse, som jeg drømmer om, at fremtidens børn må sidde tilbage med, efter at vi voksne har løst hver vores "dåbsopgave".

Jakob Knudsen fortæller om, hvordan hans mor for omkring 150 år siden fortalte bibelhistorie på den måde, at hun begyndte helt tilbage ved skabelsen og så fortalte kronologisk fremad: Adam og Eva, Kain og Abel, Noah, Abraham, Jakob og så videre. En dag har den lille Jakob Knudsen besøg af en kammerat, som bemærker, at det er underligt, hvordan det hele tiden handler om en ny helt, som man lærer at holde af, så dør han, og så følger man hans søn videre, indtil han en dag dør, og det så er hans søn, man følger. Lige så snart man begynder at holde af en karakter, dør vedkommende, og det virker, som om det vil fortsætte i det uendelige.

"Det kender jeg ikke fra andre fortællinger!" udbrød kammeraten mere eller mindre frustreret. "Hvornår i alverden slutter historien?"

"Den ender aldrig," svarede Knudsens mor.

"Ender den aldrig?" udbrød kammeraten.

"Nej, for den bliver ved endnu." Og Jakob Knudsen skriver: "Min kammerat så sig omkring, måske har det svimlet for ham. – 'Ja, du er jo også med i den,' sagde min moder."

Tænk, hvis vi kunne give vores børn et lige så levende forhold til historien og kristendommen, som Jakob Knudsens kammerat fik dengang. Tænk, hvis de gamle bibeltekster kunne blive til en levende del af vores fælles refleksion over tilværelsen.

HJERTEBANKEN OG TUDETURE

Det er livsomvæltende at få børn. Hjertet slår anderledes bagefter. Det er en vidunderlig gave, sådan er vi vant til at tænke om det, og det er også rigtigt. Men samtidig med, at det er en vidunderlig gave, åbner det også for en verden af bekymringer. Voldsomme og store følelser.

Forfatterinden Selma Lagerlöf har beskrevet det ret godt i romanen »Kejseren af Portugalien«, hvor hun beskriver den dag, Jan i Skrolykke første gang står med sin lille pige i favnen, og det giver et sæt i både Jan og barnet. Selma Lagerlöf skriver: "Hjertet hamrede, og det ængstede ham. Kvinderne lo: 'Jamen Jan, har du aldrig holdt så meget af en anden, at du har fået hjertebanken for hendes skyld?' 'Næ-æ,' sagde Jan. Men i det samme forstod han, hvad det var, der havde sat hans hjerte i gang. Og ikke nok med det, men det begyndte også at gå op for ham, hvad der havde været i vejen med ham hele hans liv. For den, der aldrig mærker noget til sit hjerte hverken i sorg eller i glæde, han kan vistnok ikke regnes for et rigtigt menneske."

Hjertet slår anderledes fra det øjeblik, hvor det holder et lille bankende menneskehjerte op til sig. Det føles helt vidunderligt, men også alt muligt mere end det. Ikke så få forældre, jeg har talt med, overvejer, om samfundet ikke bilder os noget ind, når vi i tv-serier, film, bøger og så videre primært hører, at det at blive forældre er det allermest glædelige, der kan overgå et menneske.

Hvad med den uendelige træthed, natteroderi, ingen plads til længere bare at være sig selv, lortebleer, nøjeregnende søvnregnskaber ægtefæller imellem? Særligt i de første dage efter fødslen er der næsten sat klokkeslæt på de tidspunkter, hvor den nybagte mor statistisk set forventes at få såkaldte "tudeture". En del kvindelige forfattere har de seneste år taget emnet op. Forfattere som Olga Ravn og Dy Plambæk beskriver indgående fødselsdepressioner og flækket mellemkød og har en snert af bebrejdelse over for et samfund, som de mener, har romantiseret moderskabet. Det krævende, skrigende barn og den ødelagte kvindekrop kommer som et chok.

På et vist tidspunkt overvejede jeg også selv, om ikke Bibelen bilder os noget ind. Tag for eksempel juleevangeliet, som vi hører hver juleaften i en stopfyldt kirke. Her lyder det bare helt kort om fødslen af Jesusbarnet, at Maria fødte sin søn, den førstefødte, og svøbte ham og lagde ham i en krybbe. Hvad blev der af veerne, kulden, kvalmen – for slet ikke at tale om en ridetur på et æsel som højgravid? Det må have været hæsligt.

SVÆRDET GENNEMTRÆNGER SJÆLEN

Måske har det også at gøre med øjnene, der læser. Faktisk åbner Bibelen også for andre aspekter af det med at blive forældre. Lige efter det klassiske juleevangelium om hyrder, engle og den hyggelige stald møder vi Simeon, som profeterer, da han første gang møder Jesus. I Lukasevangeliet kapitel 2 siger Simeon til Maria:

Se, dette barn er bestemt til fald og oprejsning for mange i Israel og til at være et tegn, som modsiges – ja, også din egen sjæl skal et sværd gennemtrænge – for at mange hjerters tanker kan komme for en dag.

Indtil jeg selv fik børn, tænkte jeg, at det var noget mystisk det her med Simeon. Hvad laver han der i kirken, hvor vi hører om ham julesøndag, det vil sige få dage efter juleaften? Rammen er, at Maria og Josef er i templet for at vise den nyfødte Jesus frem, og Ånden kommer så over Simeon. Han tager Jesusbarnet i armene og giver Maria den underlige besked om sværdet og hjertet. Hvad mener profeten Simeon med det? Skal Maria slås ihjel med et sværd? Hvordan kan man dele et hjerte i to? Jeg undrede mig som sagt, indtil jeg selv fik børn.

For nu hører jeg Simeons ord som en meget smuk beskrivelse af netop den følelse, man kan stå med som nybagte forældre. Et sværd, der deler hjertet i to. Eller med Selma Lagerlöfs formulering: "at få hjertebanken for nogens skyld".

For hjertet står sårbart og åbent hos forældre, og det gør ikke noget. Det er faktisk lige præcis sådan, som det skal være. For at gentage Selma Lagerlöf: "Den, der aldrig mærker noget til sit hjerte, hverken i sorg eller i glæde, han kan vistnok ikke regnes for et rigtigt menneske."

Men det er vildt! Simeons beskrivelse af, hvordan hjertet deles i to, er utrolig præcis. Lige så stor glæden er, mindst lige så store er bekymringerne og splittelsen. Splittelsen mellem den, man var før, og den, man nu er blevet.

Man er på barsel eller forældreorlov og længes tilbage på arbejde, og man møder på arbejde og længes tilbage til tiden på barsel. Man ånder lettet op, når barnet bliver afleveret i institution, og man endelig kan trække vejret og nå at drikke en helt varm kop kaffe. Samtidig kan det rive og flå i hjertet at lukke døren til vuggestuen bag sig på en måde, der forfølger en hele dagen. Og så siger man endda: små børn, små bekymringer; store børn, store bekymringer.

MARIAS BARN

Men som Simeon også siger til Maria, så er Jesus ikke blot som andre børn. Jesus har gjort, at alle forældre, som er kommet til siden da, ikke behøver stå over for barnets under med helt samme bævende og splittede hjerte.

De ting, Jesus sagde og gjorde, viste, at han ikke kun var Marias søn, men også Guds søn. Især viste det sig påskemorgen, da Jesus overvandt døden. Jesu

liv var stærkere end døden. Marias barn viste, at "kærligheden, hjertegløden, stærkere var her end døden."

Og det er det liv, det er den hjerteglød, vi bliver en del af i dåben. Med dåbens gave får vi del i de gigantiske kræfter, som Jesus har bragt til verden. Det er med de kræfter, vi kan kæmpe med verden og døden. Intet menneske står alene. Gud er altid med os. Selv i døden er Gud med os. Og det er forældre, gudmødre og fadderes *opgave* at fortælle de små om disse kræfter og give dem en relation til Gud, ikke mindst så de selv en dag, når deres hjerte begynder at banke for nogens skyld, når det kløves igennem af et sværd, altid har et sted at søge trøst og hvile; den dag kæresten skrider, den dag forældrene ikke længere er i live til at trøste, og dagen, hvor børnene overvældes af følelser, når de selv bliver forældre til et lille nyt liv. Den dag er der altid et sted, hvor de kan søge hen – hvor det splittede hjerte kan læges og heles.

Den gamle kirkefader Augustin siger et sted i en bøn til Gud: "Mit hjerte er uroligt, til det hviler i dig." Sådan taler det splittede hjerte, og sådan er lettelsen, når vi i stedet for selv at forsøge at holde sammen på alt det modsatrettede i hjertet vover at give slip og i stedet overgive os til troen.

GODE RÅD

Gennem seks gode råd får du alt det vigtigste om løsningen af dåbsopgaven.
Du finder de gode råd her:

FORTÆL OM LIVETS EVENTYR side 43

FORTÆL BIBELHISTORIE side 67

SYNG MED DIT BARN side 91

KEND DIN KIRKE side 109

SÆT GRÆNSER side 129

BED TIL GUD side 151

LIVETS EVENTYR

DÅBEN ER BEGYNDELSEN PÅ EVENTYRET

Dåben eksisterede allerede før, Jesus for alvor kom i gang med sin "karriere". Johannes Døberen er en sær eneboer, som lever af græshopper og biernes honning. I Bibelen er han omtalt som en forløber for Jesus, som han skal bane vejen for. Johannes døber folk i Jordanfloden, og det er Johannes, som døber Jesus. Det kan man læse om i Matthæusevangeliet kapitel 3:

Da kommer Jesus fra Galilæa til Johannes ved Jordan for at blive døbt af ham. Men Johannes ville hindre ham i det og sagde: "Jeg trænger til at blive døbt af dig, og du kommer til mig?" Men Jesus svarede ham: "Lad det nu ske! For således bør vi opfylde al retfærdighed." Så føjede han ham. Men da Jesus var døbt, steg han straks op fra vandet, og se, himlene åbnede sig over ham, og han så Guds ånd dale ned ligesom en due og komme over sig; og der lød en røst fra himlene: "Det er min elskede søn, i ham har jeg fundet velbehag!"

I dåben druknes det gamle menneske, sådan har man sagt i traditionen. Det betyder, at Gud slår en definitiv streg over alt det i os, som vi ikke just er stolte over: det misundelige, smålige eller ligefrem hadefulde. Et nyt menneske rejser sig, og Herrens røst lyder nu til den døbte, nøjagtigt som den lød til Jesus, da han rejste sig op af Jordanfloden: "Du er mit elskede barn, i dig har jeg fundet velbehag!"